

YAŞLI BİREYLERİN KENTSEL ALAN DENEYİMLERİNE İLİŞKİN BİR ALAN ARAŞTIRMASI¹

Seda ERKUŞ* ve Bora BALUN**

Öz

Özellikle teknoloji ve tıp alanında yaşanan gelişmeler ortalama insan ömrünü uzatırken, aynı zamanda sayısı düzenli olarak artan yaşlı bir nüfus kitlesinin ortaya çıkmasının da önünü açmış ve bu sürece paralel olarak modern toplumların çözüm üretmesi gereken birçok sorun gündeme gelmiştir. Örneğin yaşlı nüfusun kent içerisindeki olanaklara erişim sınırlılıklarını bu sorunlar arasında değerlendirmek mümkündür. Bu noktadan hareketle, kentsel mekân bağlamında yaş ayrımcılığına neden olan sebepler ve bu sebeplerin çözümlerine sosyal uygulamaların niteliği açısından alternatif bir bakış açısı geliştirilebileceği düşünülmüştür. Bu minvalde şekillenen çalışmada, “Safranbolu kenti sosyokültürel yaşam kalitesi açısından yaşlılar için ne kadar uygundur?” sorusuna yanıt aranmaktadır. Nitel araştırma yönteminin tercih edildiği çalışma, Karabük ili Safranbolu ilçesi kent meydanında 65 yaş ve üzerindeki 8 bireyin katılımıyla 06-07 Ağustos 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, Safranbolu'nun fiziki erişimine ve dışsal mekanlara yönelik ayırt edici bir sorun öne çıkmamış, kent meydanının önemli bir sosyalleşme mekânı olarak görüldüğü anlaşılmıştır. Fakat elde edilen sonuçlar, yaşlıları da içerecek nitelikte alternatif mekanlara ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Dezavantajlı gruplar, Kentsel mekân, Sosyal politika, Sosyal hizmet, Yaşlı birey.

A FIELD STUDY ON URBAN AREA EXPERIENCES OF ELDERLY INDIVIDUALS

Abstract

While the developments especially in technology and medicine fields prolong average human life span, they have also paved the way for the emergence of a regularly increasing elderly population and in parallel with this process quite many problems to which modern societies need to find solutions have come to the agenda. For instance, it is possible to evaluate the limitations of elderly populations in accessing facilities in the city among these problems. Considering this, it is thought that an alternative perspective for the reasons creating age discrimination in the context of urban space and for the solutions of these reasons in terms of the quality of social practices can be developed. In this study shaped in this way, the answer to the question “How suitable is Safranbolu for the elderly people in terms of socio-cultural life quality?” is searched. This study, in which a qualitative research method was preferred, was realised with the participation of 8 individuals aged 65 and over in the town square of Safranbolu district of Karabük province between the dates 6 -7 August 2022. As the result of the study, there seemed no distinctive problems regarding accessing in Safranbolu or outer places physically, and it is understood that town square is seen as an important place where they can socialize. However, results achieved show that alternative venues where elderly people can be involved are needed.

Key Words: Disadvantaged group, Urban life, Social policy, Social work, Elderly individual.

1. Giriş

Kentler fiziki bir alan olmanın ötesinde içerisinde yaşayan, çalışan ve zamanının bir kısmını kent içerisinde geçiren bireyleri sosyal, psikolojik ve kültürel öğeler aracılığıyla etkileyen bir yerdir. Kentlerde yaşamını sürdürenlerin kentsel alanı kullanması, bireylerin yaşam kalitesini arttırmakta, kişiler arası, gruplar arası ve hatta topluluklar arası iletişimi geliştirmektedir. Böylelikle bireyin çevresi ile olan ilişkisinin kalitesi artmaktadır (Atabek, 2002). Kentsel alanın içerisinde bireyin ihtiyaç duyduğu mekanlar yer almaktadır. Fonksiyonel bileşenlere sahip olan bu mekanlar gündelik hayatın devamını sağlamakla kalmayıp aynı zamanda psikolojik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlara da cevap veren yerlerdir. Bunlar; barınma, alışveriş, dinlenme, çalışma, ulaşım ve sosyalleşme gibi fonksiyonlara sahip; bireylerin kentsel alan içerisinde ihtiyaç duyduğu mekanlardır (Özkan vd., 2003).

Hayatın içerisinde kamusal alanda yer alan mekanların kullanım alanı değişiklik gösterse de bu mekanlarla bireyin ilişkisi hiçbir zaman “sıfır” düzeyinde değildir. Bununla birlikte yaş alan bireylerin ilgilerinin, uğraşlarının ve ihtiyaçlarının değişiklik göstermesi kentle etkileşimlerini

¹Bu çalışma, 13-15 Ekim 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilen Sosyal Hizmet Sempozyumu 2022: Sürdürülebilir Kalkınma ve Sosyal Hizmet sempozyumunda sunulan özet bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş versiyonudur.

*Yüksek lisans Öğrencisi, Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, erkusseda05@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8218-2535

**Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü, borabalun@karabuk.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4933-2271

Bu Yavına Atıfta Bulunmak İçin: Erkuş, S. ve Balun, B. (2022). Yaşlı Bireylerin Kentsel Alan Deneyimlerine İlişkin Bir Alan Araştırması. *UNIKA Toplum ve Bilim Dergisi*, 2(2), 87-99.

bitirmeleri anlamına gelmemektedir (Köse ve Erkan, 2014). Bu noktada şunu da belirtmek yerinde olacaktır, kentsel mekân kullanımında bireylerin talepleri her zaman tam anlamıyla karşılanmamaktadır (Deniz, 2016: 287). Neticede her bireyin kent yaşamından beklentisi farklıdır. Tonucci'ye (2009: 147) göre dezavantajlı bireylerin beklentileri politika geliştiriciler tarafından kimi zaman ikinci plana atılmakta kimi zaman görmezden gelinmektedir. Kent yönetiminde karar alıcı mekanizma ile vatandaşlar arasında etkileşimin yoğun olması, ileri dönemde uygulamaya girecek olan politikalar açısından beklentileri karşılamada yeterli olabilmektedir. Bu noktada etkileşime giremeyenler, haklarının farkında olmayanlar veya çoklu kırılmalığa sahip bireyler ancak ve ancak birebir görüşmeler sağlandığı takdirde kent politikalarına yönelik önerilerini dile getirmektedirler (Sılaydın, 2008: 99). Yine konuya mevcut olan ile olması gereken arasındaki farkı belirlemek için tasarlanmış geniş bir faaliyetler dizisi olan "ihtiyaç değerlendirmesi" bağlamında yaklaşmak da mümkündür (Posavac ve Carey, 1997). Nitekim uygun bir ihtiyaç değerlendirmesi, sosyal politika bağlamında birey ve topluluklara yönelik sağlanan uygulamaların kilit bir unsurudur.

Yerel yönetimlerin ve politika planlama uzmanlarının genellikle yeni programlar geliştirmek, mevcut programları genişletmek veya iyileştirmek üzere bir ihtiyaç değerlendirmesi yapmaları gerektiğine inanılmaktadır. Bu noktadan hareketle, kentsel mekân bağlamında yaş ayrımcılığına neden olan sebepler ve bu sebeplerin çözümlerine sosyal uygulamaların niteliği açısından alternatif bir bakış açısı geliştirilebileceği düşünülmüştür. Söz konusu düşünce doğrultusunda şekillenen çalışma yedi bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde giriş, ikinci bölümde ise yaşlılığın tanımı ve yaşlılığa dair güncel tespitlere yer verilmiştir. Kentsel alanların yaşlılar açısından önemi üçüncü bölümün konusunu oluşturmaktadır. Dördüncü bölümde araştırmanın yöntemi, beşinci bölümde araştırma bulguları yer almaktadır. Bulgular kendi içerisinde; fiziksel yeterlilikler, mekânsal kullanım pratikleri, sosyal yaşama dair tespitler, kentin sağladığı hizmetler ve yaşlıların beklentileri olmak üzere beş alt bölümde sunulmuştur. Altıncı bölümde sonuç ve değerlendirmelere, yedinci bölümde önerilere yer verilmiştir.

2. Yaşlılığın Tanımı ve Güncel Tespitler

Zaman içerisinde yaşam niteliğini etkileyecek boyutta ortaya çıkan gelişmeler, ortalama insan ömrünü uzatırken (Ranci ve Pavolini, 2015: 272-273); psikolojik, sosyokültürel ve ekonomik yönden çözüm üretilmesi gereken birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Yaşlılık dönemini çözüm bekleyen sorunlar arasında göstermek mümkündür. Yaşlılık toplumdan topluma ve ilgilene alana göre birbirinden değişik yaklaşımlara sahip olabilmektedir, bundan dolayı yaşlılığın tanımı farklı alanlara göre farklı biçimde ele alınmaktadır. Yaşlılık yaşam sürecinin son basamağı olarak nitelendirilmektedir ve yaşlılığın alt grupları bulunmaktadır. Bu alt gruplar, yaşlılık döneminin farklı yapılarını ve sorunlarını açıklamakta yardımcı olmaktadır (Durgun, 2015).

Dünya Sağlık Örgütüne (DSÖ) göre yaşlanma, zaman içerisinde ortaya çıkan moleküler ve hücrel hasarların birikmesinin etkisinden kaynaklanmaktadır. Bu durum, fiziksel ve zihinsel kapasitede kademeli bir azalmaya, artan bir hastalık riskine ve nihayetinde ölüme yol açmaktadır (WHO, 2022). Bu yaklaşımda, yaşlılık sürecinde çevresel faktörlere uyumunun gözetildiği anlaşılmaktadır (Ardahan, 2010). Ancak İçli'ye (2008) göre yaşlılık, kronolojik biçimde ele alınması gereken bir süreç değildir. Yaşlılığın anlaşılabilmesi amacıyla sosyal, psikolojik ve kültürel faktörler aynı bağlamda düşünülmeli ve birlikte ele alınmalıdır. Buna göre, yaşlanma ile yaşlılığın tanımını yapmak "yaşlı" kavramının açıklanmasının da zeminini hazırlayacaktır. Morgan ve Kunkel'e (1998) göre yaşlanma süreci makro ve mikro düzeyde incelenmelidir. Kültürel ve demografik yapıları birbirinden farklı olan toplumlarda herkese ve her yaşa uygun tek tip politika ve hizmet sağlanması mümkün değildir. Yaşlı bireylere hizmet götürülürken bu hizmetleri iyi şekilde planlayıp organize etmek adına onların beklenti, talep ve sorunları göz önünde bulundurulmalıdır (Durgun, 2015).

Dünyanın nüfusu son iki yüzyılda 7,5 kat artmıştır ancak nüfus artışıyla beraber yaşlı nüfus da XX. yüzyılın sonlarına gelindiğinde azımsanmayacak oranda artış göstermiştir. Küresel çapta yaşanan bu durum "demografik dönüşüm" olarak adlandırılmaktadır. 1950'den 2020 yılına dek

ortalama yaşam beklentisi 50'li yaşlardan 70'li yaşlara doğru sürekli bir artış göstermiştir (Worldometer, 2022). Bu beklentinin temelinde, sağlık ve teknolojideki gelişmelerin hız kesmeden devam etmesi olgusu yer almaktadır. Bununla birlikte, tüm ülkelerin sağlık ve sosyal sistemlerinin bu demografik değişimden olumlu şekilde yararlanmaya hazır hale getirmeleri noktasında önemli zorluklar bulunmaktadır. Örneğin 2050 yılında yaşlıların %80'inin düşük ve orta gelirli ülkelerde yaşayacağı tahmin edilmektedir. Halihazırda 2020 yılında 60 yaş ve üstü insan sayısı 5 yaşından küçük çocuk sayısını geçmiş durumdadır. 2015-2050 yılları arasında, 60 yaş üstü dünya nüfusun genel nüfusa oranının %12'den %22'ye çıkması yani neredeyse iki katına ulaşması beklenmektedir (WHO, 2022).

Türkiye'de de durum dünyayla aynı seyirde gitmektedir ve demografik dönüşüm yaşayan bir ülkedir. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranına bakıldığında 2021 yılında ilgili oranın %9,7 olduğu görülmektedir (TÜİK, 2021). 2021 yılından önceki yıllar dikkate alındığında, bu oranın geçmişten günümüze gelindiğinde sürekli bir artış seyirinde olduğu görülmektedir. Üstelik demografik eğilimlerin bu şekilde devam etmesi halinde yaşlı nüfus oranının 2030 yılında %10,2'ye 2040'da %16,3'e, 2060'ta %22,6'ya ve 2080'de ise %25,6'ya yükseleceği öngörülmektedir (TÜİK, 2018). Mevcut görünüm, araştırmanın gerçekleştirildiği Karabük ili ve Safranbolu ilçesi açısından değerlendirildiğinde, yaşlı nüfusun tüm nüfusa oranının %14'ün üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu oran, hali hazırdaki Türkiye ortalamasının oldukça üzerindedir (TÜİK, 2021; TÜİK, 2021a).

3. Kentsel Alanların Yaşlılar Açısından Önemi

Kronik hastalıklar veya fonksiyonel rahatsızlığı bulunan yaşlılar kentsel mekanları kullanma noktasında çekincelere sahip olmaktadır. Çevresel faktörler ise yaşlıların yaşam kalitesini etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Yapılan çalışmalar, biyolojik açıdan bir sorun yaşamayan yaşlı bireylerin sosyal yaşam ve çevre koşullarının uygunsuz olması nedeniyle sağlıklarının olumsuz biçimde etkilendiğini göstermektedir (Akın. vd., 2015: 141-142). Çevresel yapının yanı sıra sosyokültürel yapı, psikolojik faktörler ve yaşlıların maruz kaldığı ayrımcılık da yaşlıların yaşam kalitesi üzerinde önemli etkilere sahiptir. Bununla birlikte, yapılan araştırmalar kamusal dış mekanların rahatlıkla kullanımının sağlanmasının, tüm yaş gruplarının sağlığı üzerinde olumlu etki yarattığını göstermektedir (Ulrich 1983; Simonic 2006; Öztürk ve Kızıldoğan 2017). Kamusal dış mekanların kullanımı için gerekli olan fiziksel ve sosyoekonomik erişim engelleriyse yaşlıların kentsel hayata katılımını olumsuz etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır. Oysa katılım hakkı, halkın her kesimine eşit uygulanmaktadır. Birleşmiş Milletler Yaşlı İlkeleri içerisinde yer alan katılıma dair maddeler, yaşlılar açısından kent yönetiminin ve politikalarının özel bir öneme sahip olduğunu göstermektedir. Yaşlılık döneminde yer alan bireylerin kent yönetimine katılımı, kendi sosyokültürel iyi oluş halini sürdürmede yardımcı olmaktadır (Tatal, 2015: 240-241).

DSÖ'ye göre aktif yaşlanma, önemle üzerinde durulması gereken bir olgudur (Plouffe ve Kalache, 2010). DSÖ'nün aktif yaşlanma yaklaşımı; sosyal güvenlik planları, çevre ve şehir planlaması, sağlık hizmetleri, sivil toplum ve mevzuat gibi araçlar aracılığıyla yaşlı bireylerin faaliyetlere katılımını sağlamayı teşvik etmeyi amaçlayan toplumlar için önemli bir hedeftir. Örneğin, olumlu öznel iyi oluşun sürdürülmesi; iyi fiziksel, sosyal ve zihinsel sağlık; iyi fonksiyonel yetenek ve uygunluk ve yaşlanma süreci boyunca kişinin ailesine, akran grubuna ve topluluğa sürekli katılımı, aktif yaşlanma fenotipini tanımlamak üzere önerilmiştir (Fernández-Ballesteros vd., 2013). Nitekim Alley ve arkadaşlarına göre (2007) yaşlı dostu olma sorunları ele alınmadıkça, gelecekte yaşlıların kaybı ve yaşlanmayla ilgili daha fazla sorunla yüzleşmek zorunda kalınabilir. Bugünün yaşlı yetişkinlerinin ihtiyaçlarını karşılamak ve yarının yaşlıları için yaşlı dostu kentleri geliştirmek, gün geçtikçe daha önemli hale gelen bir konudur. Fakat ulaşılan literatürle sınırlı olma kaydıyla, politika yapıcılara ve uygulayıcılara yaşlı dostu kentsel alan oluşturmada yardımcı olmak için sınırlı sayıda araştırmanın mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Kent tasarımı ve yaşam kalitesi (örneğin: yeni şehircilik ve akıllı büyüme) konusunda planlama literatürü (Norris, 2001) olmasına rağmen, bu kentsel alanı dizayn eden standartların hiçbiri özel olarak dezavantajı bulunan grupların ihtiyaçlarına hitap etmemektedir.

4. Yöntem

4.1. Araştırmanın Konusu

Dünya ve Türkiye'nin demografik yapısına yakından bakıldığında, önemli bir değişim ve dönüşüm gerçekleştiği görülmektedir. Bu değişim ve dönüşümün etkilenenleri arasında bu araştırmaya konu olan “yaşlılar” da yer almaktadır. Çalışma kapsamında gerçekleştirilen araştırmada, yaşlı bireylerin kent deneyimleri sosyal politika ve sosyal hizmet perspektifinden alt boyutlarıyla birlikte ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda, yaşlı bireylerin cinsiyeti, eğitim durumu, yaşı, sağlık durumu, gelir düzeyi, medeni durumu, evde yaşanan kişi, çalışma durumu ve konut mülkiyeti ile kentin sağlamış olduğu fiziksel yeterlilikler, mekânsal kullanım etkinliği, sosyal yaşam, yaşlılara özel hizmetler ve yaşlıların yerel yönetimden beklentileri incelenmiştir.

4.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışmada, yerel yönetimlerin sınırlı hizmetlerinden kaynaklanan sorunlardan yola çıkarak yaşlı bireylerin kentsel alan deneyimlerinin, yerel yönetim hizmetleri ve yerel yönetimlerden beklenen hizmetlere yönelik algılarının karşılaştırılıp sorunların tespit edilmesi ve sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde sosyal politika ve sosyal hizmet önerilerinin sunulması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda aşağıda yer alan araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Kent hayatı sürdüren yaşlı bireylerin sosyodemografik özellikleri nelerdir?
2. Kentin, yaşlı bireylere sunulan hizmetler açısından fiziksel yeterliliklerine ilişkin durumu nedir? Yaşlı bireylerin kent yaşamında mekânsal kullanımı ne derece etkindir?
3. Yaşlı bireylerin kent yaşamı içerisinde sürdürdükleri sosyal hayata dair uğraşları ve/veya sorunları nelerdir?
4. Kentin, yaşlı bireylere yönelik özel hizmetleri var mıdır? Varsa bu hizmetlerin kapsamı nelerdir?
5. Yaşlıların yerel yönetimlerden beklentileri nelerdir?

4.3. Veri Toplama Araçları

Nitel araştırmalarda çıktılardan ziyade anlamlar önem taşımaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, belirli bir konuda derinlemesine bilgi edinebilmek adına anket ve testlerde oluşan sınırlılıkları ortadan kaldırmaktadır. Bundan dolayı araştırmacılar tarafından esnekliği ve belirli standartlara sahip olması nedeniyle tercih edilen teknikler arasında yer almaktadır (Uzuner, 1997; Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırma, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiş, elde edilen veriler ise tümevarım analizi yolu ile analiz edilmiştir.

4.4. Çalışma Grubu

Yapılan araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme yönteminde araştırma problemine göre belirlenen niteliklere sahip olan kişi, olay ya da nesnelere oluşmasıdır (Büyüköztürk vd., 2013). Araştırmada, 65 yaş ve üzeri bireyler ile yaşlı nüfusun sosyalleşme ve vakit geçirme alanı olarak bilinen Safranbolu Kent Meydanında görüşülmüş, araştırmanın kapsamı aktarıldıktan sonra onayları alınan katılımcılar çalışmaya dahil edilmişlerdir.

4.5. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada, farklı durumları karşılaştırıp analiz yapabilmek adına yarı yapılandırılmış görüşme formu tercih edilmiştir. Araştırma soruları, literatür taramasından sonra 65 yaş üzerindeki Safranbolu kentinde yaşayan bireylere yönelik olarak geliştirilmiştir. Görüşme formunda “fiziksel yeterliliklere ilişkin tespitler, mekânsal kullanım etkinliği, sosyal yaşama dair tespitler, kentin yaşlılara yönelik hizmetleri ve yaşlıların yerel yönetimden beklentileri” konularına yönelik sorular yer almaktadır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen bu görüşme formunun hazırlanma aşamasında

soruların 65 yaş üzerindeki bireyler tarafından kolaylıkla anlaşılması, farklı konuların kapsama alanına girmemesi, yönlendirici ve kendinden yanıltıcı olmaması gibi belli başlı ilkeler gözetilmiştir (Bogdan ve Biklen, 1992).

Araştırma, 06-07 Ağustos 2022 tarihinde sekiz katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar Safranbolu’da ikamet eden 65 yaş üzeri bireylerden oluşmaktadır. Araştırmaya başlanmadan önce araştırma hakkında kısa ve bilgilendirici açıklama yapılmıştır. Katılımcıların gönüllülük esaslarına dayalı olan araştırmada, katılımcıların cevap vermek istemedikleri durumlar çalışmaya dahil edilmemiştir. Araştırma soruları iletilmeden önce kişisel bilgilerinin kimseyle paylaşılmayacağına dair bilgilendirici açıklamalar yapılmıştır. Katılımcıların verileri korunmakta olduğu için G1, G, G3, ... şeklinde kodlanmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin görüşlerinde herhangi bir değişiklik yapılmamış olup, doğrudan aktarım gerçekleştirilmiştir. Kişisel verilerini korumak isteyen katılımcılar ses kaydı alınmasını onaylamamış olup, ilgili kişilerin cevapları yazı ile kâğıda geçirilmiştir. Ses kaydına alınan görüşmeler ise yazı formuna dönüştürülmüş, ardından veriler kodlanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi yolu ile analiz edilmiştir. Analiz işlemi sonucuna göre elde edilen kodlamalar, temalar ve alt temalara yerleştirilmiştir (Tablo.1).

Tablo 1. Ana ve Alt Temalar ile Belirtilme Sıklıkları

Ana Tema	Alt Tema	Belirtilme Sıklığı
Fiziksel Yeterlilikler	Yeterli	3
	Yeterli Değil	3
	İyileştirilmeli	2
Mekânsal Kullanım Pratikleri	Erişim iyi/kolay	7
	Erişim zor	1
Sosyal Yaşama Dair Tespitler	Sosyalleşme alanı yok	5
	Sosyalleşebilecek alan var	2
	Katılım sağlamıyoruz	1
Kentın Sağladığı Hizmetler	Ücretsiz otobüs	3
	Hizmet yapılmıyor	2
	Engelli erişimi	1
	Hastalara ücretsiz bakım aracı	1
	Erzak yardımı	1
Beklentiler	Sosyal yaşam alanı/tesis	3
	Park/bahçe	2
	Ulaşımın yaygınlaşması	1

5. Bulgular

Araştırmada kapsamında katılımcıların yarı yapılandırılmış sorulara vermiş oldukları cevaplar beş bölüme ayrılmış ve dört kategoride değerlendirilmiştir. İlk kategori başlığı “fiziksel yeterliliklere ilişkin tespitler”, ikinci kategori “mekansal kullanım etkinliği”, üçüncü kategori “sosyal yaşama dair tespitler” ve dördüncü kategori ise “kentın yaşlılara yönelik hizmetleri ve yaşlıların yerel yönetimden beklentileri”dir. Katılımcıların demografik bilgilerine Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcılara İlişkin Sosyodemografik Bilgiler

	Değişkenler	N
Cinsiyet	Kadın	3
	Erkek	5
Yaş	65	1
	66	2
	68	1
	70	1
	72	1
	73	1
	78	1
Eğitim	Okur-yazar değil	1
	İlkokul	2
	Ortaokul	1

	Lise	2
	Teknik Okul	1
	Üniversite/ Yüksek Tahsil	1
Medeni Durum	Bekar (Dul/Boşanmış/Eşi Vefat Etmiş)	3
	Evli	5
Çalışma Durumu	Emekli	8
Aylık Gelir (Emekli Maaşı)	3.000	1
	4.750	1
	6.000	2
	7.000	1
	7.700	1
	8.000	1
	Beyan etmeyen	1
Konut Mülkiyeti (Kira, ev sahibi, diğer)	Ev sahibi	6
	Diğer	2
Sağlık Sorunu	Var	3
	Yok	5
Hane içinde kimlerle yaşam sürdürülmekte (eş, çocuk, torun vb.)	Tek başına	1
	Eş ile birlikte	3
	Çocuklarla birlikte	2
	Eş ve Çocuklarla birlikte	2

Katılımcıların çoğunluğu erkeklerden oluşmaktadır (5 kişi). Araştırma yöntemine uygun olarak yaş grubu 65-78 yaş aralığındadır. Eğitim durumu açısından, okuma yazma bilmeyen bir katılımcı bulunmaktadır, yarısından fazlasıysa lise ve üstü eğitime sahiptir. Üç katılımcı eşinden boşanmış veya eşi vefat etmiştir. Katılımcıların tamamı emekli olup, iki kişi asgari ücret düzeyinin altında emekli maaşı almaktadır, en yüksek maaş 8.000 TL olarak belirtilmiştir. Katılımcıların tamamına yakınının (6 kişi) kendine ait konutu bulunmaktadır. Üç katılımcı sağlık sorunu yaşadığını beyan etmiştir. Katılımcıların hane içerisinde kimlerle yaşadıkları dikkate alındığında, bir kişinin yalnız başına, üç kişinin ise eşiyile birlikte yaşadığı anlaşılmaktadır.

5.1. Fiziksel Yeterlilikler

Yaşlı bireylerin kent yaşamını aktif biçimde sürdürebilmesi için kentin fiziksel yeterliliklere sahip olması beklenmektedir. Özellikle erişilebilirlik bu konuda oldukça önem taşımaktadır. Yaşla beraber başlayan sağlık sorunları fiziki erişimi daha görünür kılmaktadır. Alt düzeyde sosyoekonomik imkanlara sahip yaşlı grupları gündelik işler için yaya yollarını ve toplu taşıma araçlarını aktif olarak kullanmaktadır. Alet kullanmak zorunda olan yaşlılara yönelik herhangi bir fiziki tasarımın olmaması, yaşlı bireyin kısıtlı çevrede hareket etmesine ve dış mekanlara erişmesine engel oluşturabilmektedir. Yaşlı ve engelli bulunan bireylerin rahatlıkla hareket edebileceği, gündelik işlerini gerçekleştirebileceği, sosyalleşip psikososyal aktifliğini kaybetmeyeceği bir yaşlanma süreci adına kent yönetiminin uygun planlama yapması gerekmektedir (Cantekin, 2020). Bu bağlamda, çalışma kapsamında görüşülen bireyler genellikle Safranbolu'nun fiziki erişimine ve dışsal mekanların durumuna ilişkin açıklayıcı görüş belirtmemişlerdir. Fiziksel yeterlilikler konusunda “yeterli”, “yeterli değil” ve “iyileştirilebilir” gibi kısa ve öz ifadeler kullanmakla yetinmişlerdir. Görüşme gerçekleştirilen kişilerin sağlık sorunları olmasına rağmen, herhangi bir fiziki engelle sahip olamamalarının bu tarz ihtiyaçları öne çıkartmamasında etkili olduğu düşünülmüştür. Bu tespitten hareketle, engelli yaşlı bireylere yönelik özel bir çalışmanın gerçekleştirilmesi gerektiği fikri oluşmuştur.

5.2. Mekânsal Kullanım Pratikleri

“Belli bir inanç, değer ve kültür varlığı olan insanın eli bir yere değer ve o yer bir mekâna dönüşür. O yer, yer olmaktan çıkar ve adını bulur. Adı mahalle olur, sokak olur; ev, çarşı, hapishane, park, meydan olur” (Alver, 2010: 118). Bu minvalde, kentli hakları, kentlilerin yaşamış oldukları çevreye sahip çıkarak doğmuş ve gelişmiştir. Kentte yaşayan bireylerin fiziksel, politik, ekonomik ve

sosyokültürel anlama sahip mekanlarla bağlantı kurması, insan hakları bağlamında değerlendirilmektedir. Bunun da ötesinde, kentte yaşayan yaşlı bireylerin bu kente ait mekanları kullanma hakkı, insan haklarının bir gereğidir (Balkır, 2014: 348). Kentsel alanda dezavantajlı konumda olan yoksullar, çocuklar, etnik azınlıklar, göçmenler, cinsel dışlanmışlar ve kadınlar gibi gruplar kentli hakları çerçevesinde korunup kollanmalıdır. Daha da önemlisi kent sakinlerinin yanı sıra kentsel alanda tehdit altında olduğu kabul edilen yoksullar, çocuklar, yaşlılar, etnik azınlıklar, göçmenler, cinsel dışlanmışlar, kadınlar gibi toplumsal kesimlerin korunması ve kollanması da kentli haklarının temel ilkeleri arasında yer almaktadır (UNESCO, 2014). Kentler, yerel hakları ön plana çıkarması ve yönetimlerin mekânsal dağıtımında önemli bir yer tutması ve ayrıca toplum ile yönetim arasında bir köprü oluşturması açısından farklı ve özel bir anlama sahiptir (Görmez, 1997: 55). Bireyler, toplumla olan ilişkisini iletişim ağına bağlılığı ve kullanım düzeyine göre gerçekleştirme kabiliyetine sahiptir. İletişim ağı dışında kalmak demek toplum dışı olmayı da beraberinde getirir ve çoğunlukla tercih edilen bir durum olarak görülmemektedir. Yaşlı bireylerin bu iletişim ağına dahil olamaması durumu da eşitsizliği ortaya çıkarmaktadır (Tekeli, 2011: 121).

Araştırma kapsamında ulaşılan bireyler genellikle fiziksel mekanlara kolay eriştiğini, öne çıkan ve belirgin bir problem yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Safranbolu Kent Meydanı özellikle tercih edilen yerlerin başında gelmektedir. Katılımcılar pazar, park, hastane, fatura ödeme merkezi vb. yerlere erişimlerinde bir problem olmadığını, bu mekanlara kolay erişilebildiğini dile getirmişlerdir. Sadece bir katılımcı “Bu tür yerler öyle çok yakınımızda yok. Evin orada inşaat malzemeleri, yeni inşaatlar var. Arabayla gidiyoruz markete filan. Öyle yakınımızda gidilebilecek yer yok. Yürüyerek gidilmiyor” (G3) şeklinde açıklama yapmış; fiziki mekâna erişimde zorluk çektiklerini belirtmiştir. Bu noktada markete arabayla gidilmesinden bahsedilmesi, ulaşım engeli yaşayan yaşlıların gündelik ihtiyaçlarını ne şekilde karşıladığı konusunda soru işareti oluşturmuştur.

5.3. Sosyal Yaşama Dair Tespitler

Yaşlılık dönemine dair hayaller ve planlar yaşlılık dönemi başladığında gerçekleşemeyebilir. Özellikle sosyoekonomik açıdan alt grupta yer alanlar, fiziksel sağlığına yatırım yapmamış kişiler veya beklenilmeyen sebeplerden kaynaklı sağlığını kaybetmiş kişilerin yaşlılık deneyimleri değişiklik gösterebilmektedir. Yaşamının uzun dönemini kent içerisinde geçirmiş kişilerin kent deneyimleri de yaş aldıkça değişikliğe uğrayabilmektedir. Kentin sağlamış olduğu fiziksel imkanlar, mekanlara erişim ve çeşitli hizmetler yaşlıların sosyal yaşamında farklı deneyimler ortaya koyabilmektedir. Araştırma kapsamında ulaşılan katılımcıların geneli dikkate alındığında, zamanlarının büyük çoğunluğunu “Safranbolu Kent Meydanı” diye adlandırılan açık alanda geçirdikleri anlaşılmaktadır. Sosyalleşmek adına vermiş oldukları örnekler de meydan, park ve bahçeler dışındaki alanlarda olmamaktadır. Özellikle emekli erkeklerin düzenli biçimde sosyalleşmek adına Safranbolu Kent Meydanında vakit geçirmeye geldikleri görülmektedir. Başlıca sosyal etkinlik biçimleri akranlarla birlikte belediye banklarında açık hava sohbetlerinden ibarettir. Alternatif alanlara olan ihtiyaç bir katılımcı tarafından “Safranbolu’da bir tane kapalı spor salonumuz var... Onun dışında bir de yukarıda Bağlar tarafında gençlik merkezi yapıldı sanırım. Bizim yaşlarımız için yok ama kesinlikle” (G8) şeklinde ifade edilmiştir. Başka bir katılımcı ise son dönemdeki alternatif bir gelişmeyi öne çıkarmıştır. “Tiyatroya gidiyoruz, Aslanlar’da var, gidiyoruz” (G1). Fakat kentsel yaşamın bireyin iyi oluş düzeylerinin de dikkate alacak şekilde ele alınması gerektiği başka bir katılımcının “Aktivite var ancak beyim ölünce içim bir yere gitmeyi istemiyor kızım. Giden gidiyor. Arkadaşlarım var onlar her yere gidiyor, etkinliklere katılıyorlar. Ben gitmiyorum kendi isteğimle” (G7) şeklindeki sözlerinden anlaşılmaktadır.

Kent meydanını önemli bir alana dönüştüren özellik ise akran birlikteliği yaratmasıdır. Bu doğrultuda farklı yaş gruplarından bireylerle iletişim kurmak yaşlılar açısından ikinci planda kalmaktadır. “Biz sizin yaşınızdakilerle ne kadar sohbet edebiliriz? Ama yaş grubumuzla sabahtan akşama konuşuruz. Bizden bir yerden sonra sıkılırsınız. Yani ne diyeyim benim söyleyeceğim şeyler bunlar...” (G6). Ancak kültürel aktarımın sağlanması adına yaşlılar ile gençleri bir araya getirecek

özel etkinliklerin gerçekleştirilmesi sosyal hayata oldukça değer katacaktır. Örneğin Safranbolu’da yürütülen kadim gelenekleri yaşlı bireylerin anlatımı ile festivallere ve eğlencelere katmak gerek kültür aktarımı açısından gerekse de sosyalleşme kanallarının zenginleşmesi açısından yarar sağlayacaktır. Nitekim bir katılımcının “(Gençlerle) Anlaşabilirim. Ancak park bahçe, böyle yerler var” (G4) şeklindeki ifadesi farklı kuşaktan bireylerle temasın ancak açık kamusal alanlarda gerçekleştiğini göstermektedir. Üstelik yaşlı bireyin arkadaşlık ilişkileri, yaşam doyumu bakımından önem taşımaktadır (Görgün Baran, 2008).

Esendemir ve Sağman (2019) tarafından gerçekleştirilen “Yaşlanma ve Mekân İlişkisi Üzerine: Türkiye’de Yaşlı Erkek Bireylerin Camii ve Kahvehane Kullanımlarının Analizi” başlıklı araştırma, yaşlılar arasında internet kullanımını arttıkça, sosyalleşmek isteyen yaşlıların fiziksel mekâna alternatif olarak sosyal medyayı tercih ettiğini göstermektedir. Bu tür araştırmalar yaşlı ile mekân ilişkisinin fiziksel ortamdan sanal ortama doğru yönelen bir eğilim ortaya çıktığına dair bir işaret olarak değerlendirilebilir. Ancak yine de sosyalleşme her yaşta her fırsatta talep edilmekte, yaşlı bireylerin sosyal hayatları görmezden gelinemeyecek kadar önem taşımaktadır. Ulaşılabilir ve doğal yerler ile güvenlik zafiyeti bulunmayan alanlar, özellikle park gibi açık alanlar, yaşlı nüfusun sosyalleşme gereksinimlerini karşılar niteliktedir (Düzenli ve Alpak, 2017). Nitekim bir katılımcının “Fatura ödemeyi hepsini telefonla, diğerlerine kolayca gidip geliyorum” (G8) şeklindeki sözleri teknoloji yetkinliği ve kullanım alışkanlığı üzerinden konuya dair fikir vermektedir. Çalışmada öne çıkan yaşlı bireylerin sosyal hayata dair talepleri de bu bilgileri desteklemektedir.

5.4. Kentin Sağladığı Hizmetler

Yaşlıların gündelik hayatını etkileyen her unsur yerel yönetimlerin bir parçasıdır. Örneğin kaldırımlar, parklar, bahçeler, yollar, engelli yolları, pazar yeri, çarşı, fatura ödeme merkezleri, belediye işlerinin yürütüldüğü mekanlar vb. gibi dışsal mekanlar her vatandaşın olduğu gibi yaşlıların da kullandığı yerlerdir. Dolayısıyla bu tür alanlara yönelik kullanım kolaylıkları diğer kesimlerin olduğu gibi yaşlılar açısından da özel bir anlam taşımaktadır. Bununla birlikte kent aynı zamanda yaşlı bireylerin sağlıklı yaşlanmasında da oldukça etkilidir. Yaşlı hizmetlerini organize eden kurumlar arasında sayılan yerel yönetimler, genellikle engelli ve hasta yaşlıları da dikkate alan çalışmalar yürütmektedir. Fakat yerel yönetimler, yaşlılara yönelik hizmetler açısından yeterlilikleri sorgulanan kurumlar arasında yer almaktadır (Kurtkapan, 2018). Hizmetlerin etkinlik ve kapsayıcılık düzeyine yönelik politikalar, çalışma kapsamında incelenen başlıklar arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda, çalışmada öne çıkan hizmet ulaşım başlığındadır. Nitekim katılımcılar, yerel yönetimlerin onlara sunmuş olduğu hizmetler başlığında genellikle “ücretsiz otobüs kartı” uygulamasını öne çıkartmışlardır. Bunun yanı sıra hizmet olmadığını ifade edenler de olmuştur. Bu durumda farklı algının olmasındaki ana sebep yerel yönetimlerin gerçekleştirmiş olduğu çoğu faaliyetin yaşlılar özelinden ziyade, genel anlamda sürdürülmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Zira bir katılımcının, “Yani ben daha yeni emekli oldum, fırsatım olmadı, henüz ihtiyaç duymadım” (G1) şeklindeki ifadelerinden yaşlılara yönelik hizmetlerin ancak ihtiyaç ortaya çıktığı zaman öğrenileceği anlaşılmaktadır. Bir diğer alternatifin, çoklu kırılmalıya sahip olmayan ve sosyoekonomik açıdan alt grupta yer almayan yaşlı bireylerin, yerel yönetimlerin hizmetine bağımlı olmadan yaşamlarını sürdürdükleri olabileceği düşünülmektedir. Fakat yine başka bir katılımcının “Ben bir şey bilmiyorum ki. Öyle bir şey olsa duyurulur. Belediye bir şey yapmış gidelim diye. Belediyede arkadaşlarımız var, söylerler. Ben ne araştıracağım. Karışmam öyle şeylere” (G5) şeklindeki sözleri, söz konusu kitleye yönelik özel bir bilgilendirme ihtiyacının emaresi olarak değerlendirilmiştir.

5.5. Yaşlıların Beklentileri

Yerel yönetimler 7’den 70’e herkese hizmet sağlayacağını vurgulayarak çalışma programını başlatır. Ancak bu genelleme içerisinde dezavantajlı bireyler genellikle yok sayılır, görmezden gelinir veya önceliklere dikkat edilmez. Bu noktada “sosyal belediyecilik” anlayışının hâkim olduğu yerel yönetimler ise kentte yaşayan herkesi kapsayan faaliyetler yürütmektedir. Zira sosyal belediyecilik modelinde sosyal devletin çalışma ilkeleri gereğince görev ve sorumluluklar yerine getirilir. Sosyal

belediyeçilik kapsamında gerçekleştirilen sosyal hizmetler toplumun tüm kesimlerini kapsayacak nitelikte olmalıdır (Önen vd., 2018). Örneğin bu konuda öne çıkan ihtiyacı bir katılımcı, “Biz emekliler için sosyal tesis yapılabilir, lazım. O tesiste arkadaşlarla birlikte olabileceğimiz oyun, kütüphane, çay-kahve yeri, spor yeri olsa iyi olur” (G4) şeklindeki sözlerle ifade etmiştir. Bu noktada şunu belirtmek yerinde olacaktır, ilçe merkezinde ve kolay ulaşılabilecek nitelikte Safranbolu Belediyesi Sosyal Tesisleri yaşlılara da yönelik olarak hizmet vermeye devam etmektedir. Bununla birlikte saha çalışması sırasında bahse konu tesis ziyaret edilmiş, yararlanıcıların çoğunlukla kadınlar ve yaşlılar olduğu görülmüştür. Ayrıca Belediye tarafından Nisan ayında “Yaşlı Destek Birimi” kurulmuştur (Safranbolu Belediyesi, 2022). Fakat G4 kodlu katılımcının ifadelerinden, söz konusu hizmetler hakkında yeterince bilgilendirme yapılamadığı veya bu kitleye ulaşamadığı anlaşılmaktadır.

Covid-19 nedeniyle evde izole olan yaşlı bireylerin ihtiyaçları daha görünür olmuştur. Yerel yönetimlerin üzerine düşen sorumluluklar sosyal belediyeçilik çerçevesinde dikkate alındığında, dezavantajlı gruplara yönelik hizmetlerde bir artış ve çeşitlenmenin ortaya çıktığını belirtmek mümkündür. Örneğin Pandemi döneminde Kocaeli Belediyesi yaşlılara yönelik “Şifalı Balkonlar” adlı bir proje ile hizmet sağlamıştır. Bahse konu proje, bahçesi olmayıp izole hayat süren yaşlı bireylerin yeşil ve doğa talebine karşılık bir çözüm olarak geliştirilmiştir. Evde kolayca beslenen ve tüketilebilen bitkilerin yaşlı bireylere verilmesi, sürdürülebilir bir üretim olmasa dahi yerel yönetimler tarafından “önemsene” düşüncesini ortaya çıkarmaktadır. Buna paralel olarak Herzog (1989) tarafından gerçekleştirilen bir çalışma, doğal çevrenin iyileştirici ve dinlendirici gücünü de ortaya koymaktadır. Yaşlı bireylerin sosyalleşme amacıyla genellikle park ve bahçe gibi açık alanları tercih etmesinin altında yatan sebeplerden birisinin de bu olgudan kaynaklandığı düşünülmektedir. Bir katılımcı bu yaklaşımı, “Parklar olmalı, gölgelik alanlar olmalı istirahat etmemiz için. Burada da (Kent Meydanı’nda) köpekler güvercinler... Belediyenin yapmış olduğu ve evimizin yakınında parklarda oturuyoruz yalnızca” (G5) şeklindeki sözlerle bu yaklaşımı doğrulamakta; yerel yönetimlere yönelik bakış açısını ve talebini dile getirmektedir.

6. Sonuç, Değerlendirme ve Öneriler

Sanayi Devrimine paralel olarak yaşanan teknolojik ve toplumsal gelişmelerin de etkisiyle XIX. yüzyıl, yaşlı nüfusta hızlı dönüşümün başladığı bir dönemdir (Hablemitoğlu ve Özmete, 2010: 28). Türkiye ise bu demografik değişimi XXI. yüzyılda daha fazla hisseder olmuştur. Doğurganlık oranının azalması, sağlık ve teknoloji alanındaki gelişmeler ve yenilikler, çocuk ve genç nüfus oranında azalmaya, yaşlı nüfus oranında ise artışa sebep olmuştur. Nüfus projeksiyonları da yaşlı nüfus oranının artmaya devam edeceğini ortaya koymaktadır. Yaşlılık, doğanın olağan bir sürecidir ancak toplum ve kültürler göre farklı anlamlara sahip olabilmektedir. Yaşlılık yalnızca kronolojik olarak ele alınması gereken veya fiziksel yetersizliklerin sonucunda meydana gelen bir olgu değildir. Yaşlanan bireylerin sosyal destek mekanizmalarıyla olan ilişkisi, başarılı yaşlanma pratikleri vb. durumlar yaşlılara yönelik uygulanan politikaların içeriğini oluşturmaktadır. Türkiye’de yerel yönetim düzeyinde yaşlılara yönelik sosyal belediyeçilik uygulamalarının ise yeterli düzeyde olmadığı düşünülmektedir (Gönüllü, 2022).

Başarılı yaşlanma, yaşlılığa bakış açısını geliştiren en geniş kavramlardan biridir. Yaşlanma yalnızca yaş almakla gerçekleşen bir süreçken, başarılı yaşlanma yaş aldıkça yaşamdan zevk almanın sona ermemesiyle açıklanabilir (Danış, 2004: 36). Çalışmada, yaşlılık olgusu sosyal belediyeçilik çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bir yaşlının başarılı yaşlanmasına birçok faktör etki edebilmektedir. Yaşlı bireyin fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal açıdan tam anlamıyla sağlıklı bir yaşlanma süreci geçirmesi, içerisinde yaşamış olduğu ortamla ilişkilidir. Dezavantajlı konumda olan yaşlıların yerel yönetim açısından başarısız politika ve hizmetlerle karşılaşması kırılabilirlikleri arttıran bir sürece dönüşebilmektedir. Sosyoekonomik açıdan değişim ve/veya gerileme yaşayan yaşlıların alternatif sosyal politika uygulamalarına ve sosyal hizmetlere olan ihtiyaçları artmaktadır. Çünkü yaşlı bireylerin mevcut durumları kendi çabalarından ziyade politika yapıcılarının, STK’ların ve yerel yönetimlerin çabaları ile daha pozitif bir eğilim yakalayacaktır. Ayrıca yaşlılığın bir sosyal sorun

olarak kabul edilmesi, kronik sorunların daha kolay çözümlenmesine de olanak sağlayacaktır (Tufan, 2014: 43).

Covid-19'un etkilerini hafifletmeye yönelik uygulamalarda, özel araç kullanımını da kısıtlanmıştır. Bu süreçte ulaşım engeli, fiziki engel veya maddi engel yaşayan yaşlıların sorunlarına yönelik ulaşılan literatürle sınırlı olmak kaydıyla henüz bir araştırmanın bulunmadığı anlaşılmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) 2021 yılına ait verileri dikkate alındığında, evinde en az bir yaşlı fert bulunan hane sayısı 6 milyon 112 bin 760'dır. Bu hanelerin 1 milyon 561 bin 398'u tek başına yaşayan yaşlı bireylerden oluşmaktadır (TÜİK, 2021b). Bireyler pandemiden sosyal, psikolojik ve fiziksel açıdan etkilenmiş ve çevresel desteğe ihtiyaç duymuşlardır. Bu süreçte yaşlı bireylerin maruz kalmış olduğu kısıtlamalar, benlik saygısında azalmaya ve kimlik kaybına neden olmuştur. Bununla birlikte Covid-19 yaş ayrımcılığının derinlemesine hissedildiği bir dönem olmuştur ve yaşlı bireylerin fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklarında artışa neden olmuştur (Varışlı ve Gültekin, 2020). Zira pandemi sürecinde yaşlı bireyler söylem ve eylemlerde de ön planda tutulan dezavantajlı kesimler arasında yer almaktadır (Soysal, 2020: 296).

Son zamanlarda, toplum planlamacıları ve yaşlı bireylere hizmet sağlayan gruplar da dahil olmak üzere toplumun hemen hemen tüm kesimleri yaşlı dostu kent yaratmanın önemini kabul etmektedirler. Sosyal hizmet uzmanları, bireylerin ihtiyaçları ve kaynakları hakkında bilgi sahibi oldukları düşüncesinden hareketle bu tür çabalara önemli derecede katkı sunabilecek konumda oldukları düşünülmektedir. Sosyal hizmet uzmanları, toplum içerisinde destekleyici bir role sahip olduğu için yaşlı danışanlarına daha iyi yardım edebilecek, yaşlı dostu kentlerin gelişimine de fayda sağlayacaktır.

Çalışma sırasında, yaşlı yetişkinlere yönelik daha fazla araştırmaya ihtiyaç bulunduğu görülmüştür. Yapılacak olan bu araştırmalarda sosyal hizmet uzmanları ve diğer uygulayıcılar tarafından kullanılacak en etkili stratejilerin belirlenmesine odaklanılmasına ve bu sürece paralel olarak yaşlı dostu kavramının ele alınması gerektiği düşünülmektedir. İhtiyaç değerlendirmesinin mevcut olmadığı veya uygulanabilir olmadığı kentlerde bile, sosyal hizmet uzmanlarının bir kenti daha yaşlı dostu hale getirme konusunda önemli katkılar sunacağı belirtilmelidir. Bu doğrultuda, sosyal hizmet uzmanları ihtiyaç sahiplerinin haklarını savunmak için yerel yönetimlerde yeni ve kapsamlı programlar oluşturmalı ve topluluk refahını önceleyen girişimlerde bulunmalıdır.

Sosyal hizmet uzmanları topluluk değişim ajanları olarak hareket edebilirler. Bu noktada şehir kurumlarını yaşlı yetişkinlerin erişebileceği alanlarda oturumlar yürütmeye teşvik edebilirler veya daha yaşlı topluluk üyelerinin endişelerini temsil etmek için belediye meclisi, kent konseyleri ve imar toplantıları da dahil olmak üzere halka açık toplantılara katılabilirler. Tüm bunlardan daha da önemlisi, ihtiyaç sahiplerinin kendi ihtiyaçlarını savunmaları için cesaretlendirebilir ve güçlendirebilirler.

Belediyelerde, sosyal belediye ilkesi doğrultusunda çalışan sosyal hizmet uzmanları dezavantajlı kesimin ihtiyaç analizini yapıp hizmet sağlama aşamasında öneri sunabilirler. Bu öneriler kimi zaman yaşlıların o anki ihtiyaçlarına yönelik bir proje de olabilir. Kapsayıcı hizmet sağlamak adına Kalkınma Ajansları, Avrupa Birliği fonları, projelere hibe sağlayan kurum ve kuruluşlar yaşlılara yönelik projeler bu alanda önemli fırsatlar sunmaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarının kapsamlı ve eklektik bilgi ve becerileri proje yazım ve yürütme aşamasında ortaya konulabilir. Yaşlıların, özellikle yerel yönetimler çerçevesinde, talep ettikleri hizmetlerin yürütülmesi, sürdürülmesi ve bu hizmetlerden olumlu sonuçların alınması adına bu tarz projelerin hayata geçirilmesi önemlidir.

Yaşlı bireylerin kendilerini temsil edebilecekleri kamusal bir alanın bulunması, yaşlıların öz saygısını ve iyi oluş halini yükselteceğinden fiziksel sağlıklarına da dolaylı katkı sağlayacaktır. Bu noktada, sosyal yaşam merkezi gibi alanlar, yaşlı bireylerin aktif yaşlanma sürecine olumlu katkı sunacaktır.

Yaşlı bireylerin konuya dair taleplerinin genel çerçevesini az hareket edip, rahatlıkla sosyalleşebilecekleri alanlar şeklinde çizmek mümkündür. Kolay erişilebilir olmayan ve oturup istirahat edilecek yerlerin kısıtlı olduğu mekanların yaşlı bireyler tarafından talep edilmeyeceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akın, G., Özgün Başbüyük, G. ve Sönmez, G. (2015). *Geroantropoloji’de Antropometrik Yaklaşım*. Yaşlı Dostu Kentler Sempozyumu, 26-27 Kasım 2015. Bursa, 139-149.
- Alley, D., Liebig, P., Pynoos, J., Banerjee, T. ve Choi I., H. (2007). Creating Elder-Friendly Communities: Preparations for An Aging Society. *Journal of Gerontological Social Work*, 49(1-2), 1-18.
- Alver, K. (2010). Mahalle: Mekân ve Hayatın Esrarlı Birlikteliği. *İdealkent*, 1(2), 116-139.
- Ardahan, M. (2010). Yaşlılık ve Huzurevi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(20), 25-32.
- Atabek, E. (2002). *Kamusal Mekânlarda Kalite: Yıldız Teknik Üniversitesi Kampüsü’nde Kullanıcı Görüşlerine Dayalı Kalite Değerlendirmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Balkır, Z. G. (2014). *Konut Hakkı ve İhlalleri: Kentli Haklarının Doğuşu*. Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu, <http://www.sosyalhaklar.net/2010/bildiri/balkir.pdf>, (Erişim Tarihi: 12.09.2022), 339-358.
- Bogdan, R. ve Biklen. S. (1982). *Qualitative Research for Education: An Introduction to Theory and Methods*. Boston: Allyn & Bacon.
- Bulut, Y. ve Kurt, Z. (2020). Kentsel Katılım: Kentsel Politikaların Oluşumunda Dezavantajlı Grupların Konumu. *Journal of Politics Economy and Management*, 3(1), 21-33.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Erkan Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Cantekin, Ö. (2020). Kentsel Yaşam Olanaklarının Yaşlılara Uygunluğuna İlişkin Yaşlı Görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(1), 29-40.
- Danış, M. Z. (2004). *Yaşlıların Evde Bakım Gereksinimleri ve Evde Bakıma İlişkin Düşünceleri*. Ankara: Türkiye Güçsüzler ve Kimsesizlere Yardım Vakfı.
- Deniz, E. (2016). Yaşlılara, Çocuklara ve Engellilere Sunulan Sağlık ve Sosyal Hizmetlerde Yerel Yönetimlerin Rolü ve Sorumlulukları: Çanakkale Belediyesi Örneği. (Ed. S. Karatepe vd.), *Yerelleşme/ Merkezileşme Tartışmaları 9. Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Ankara: TODAİE Basım.
- Durgun, B. (2015). *Yaşlılık ve Yaşlılara Sunulan Hizmetler*. İstanbul: Yalın Yayıncılık.
- Düzenli, T. ve Alpak, E. M. (2017). Yaşlıların Kentsel Açık Mekân Kullanımlarının İncelenmesi: Trabzon Kenti Örneği. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 10 (2), 1-8.
- Fernández-Ballesteros, R., Robine, J. M., Walker, A. ve Kalache, A. (2013). Active Aging: A Global Goal. *Current Gerontology & Geriatrics Research*, 1-4.
- Gönüllü, C. (2022). Aktivite Kuramı Çerçevesinde Yaşlıların Eğitimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 56, 26-35.
- Görgün Baran, A. (2008). Yaşlılıkta Sosyalizasyon ve Yaşam Kalitesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1(2), 86-97.
- Görmez, K. (1997). *Yerel Demokrasi ve Türkiye*. Konya: Vadi Yayınları.
- Hablemitoğlu, Ş. ve Özmete, E. (2010). *Yaşlı Refahı*. Ankara: Kilit Yayınları.
- İçli, G. (2008). Yaşlılar ve Yetişkin Çocuklar. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1(1), 29-38.
- Konak, A. ve Çiğdem, Y. (2005). Yaşlılık Olgusu: Sivas Huzurevi Örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 23-63.

- Köse, N. ve Erkan N. Ç. (2014). Kentsel Mekân Örgütlenmesinin Yaşlıların Kentsel Etkinlikleri Üzerindeki Etkisi, İstanbul ve Viyana örneği. *METU JFA*, 31(1), 39-66.
- Kurtkapan, H. (2018). Aktif Yaşlılık ve Yerel Yönetim Uygulamaları: İstanbul Örneği. *Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 38-52.
- Morgan, L. ve Kunkel, S. (1998). *Aging, Concepts and Controversies*. Pine Forge Pres, Thousand Oaks.
- Norris, T. (2001). America's Communities Movement: Investing in The Civic Landscape. *American Journal of Community Psychology*, 29, 301-308.
- Önen, S. M., Banazılı, A. M. ve Ozan, M., S. (2018). *Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yerel Yönetimlerde Sosyal Hizmet Faaliyetleri: Malatya Büyükşehir Belediyesi Örneği*. Ankara: Nobel Yayınları. Ed. M. Mecek, B. Parlak, E. Atasoy, Kent Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar ve Etkin Belediyecilik Uygulamaları içinde ss. 462-471.
- Özkan, M. B., Küçükerbaş, E. V., Kaplan, A., Hepcan, Ş., Malkoç Y. E. ve Sönmez, H. (2003). *Muğla Kenti Kamusal Dış Mekanları Bağlamında Master Plan Çalışması*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Öztürk, A. Ç. ve Turan Kızıldoğan, E. (2017). Yaşlı Bireylerin Kentsel/Kamusal Mekânları Kullanım Analizi: Eskişehir Örneği. *Yaşlı Sorunları Dergisi*, 10(1), 1-13.
- Plouffe, L. ve Kalache, A. (2010). Towards Global Age-Friendly Cities: Determining Urban Features That Promote Active Aging. *Journal of Urban Health*, 87(5), 733-739.
- Posavac, E. J. ve Carey, R. G. (1997). *Program Evaluation: Methods and Case Studies*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 5th ed.
- Ranci, C. ve Pavolini, E. (2015). Not All That Glitters is Gold: Long-Term Care Reforms in The Last Two Decades in Europe. *Journal of Social Policy*, 25(3), 270-285.
- Safranbolu Belediyesi. (2022). Yaşlı Destek Birimine Kısa Sürede 100 Başvuru. <https://www.safranbolu.bel.tr/haberler/yasli-destek-birimine-kisa-surede-100-basvuru> Erişim Tarihi: 18.07.2022.
- Sılaydın, M. B. (2008). Şehir Planlamada Yaşlıya ve Yaşlılığın Barınma Sorununa Yeniden Bakmak. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1(2), 98-106.
- Simonic, T. (2006). Urban Landscape As A Restorative Environment: Preferences and Design Considerations. *Acta Agriculturae Slovenica*, 87(2), 325-332.
- Soysal, A. G. (2020). Koronavirüs Salgını ve Yaşlılık. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, COVID-19 Özel Sayısı, 2, 290-301.
- Tekeli, İ. (2011). *Kent, Kentli Hakları, Kentleşme ve Kentsel Dönüşüm*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tonucci, F. ve Rissotto, A. (2001). Why Do We Need Children's Participation? The Importance of Children's Participation in Changing The City, *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 11, 407-419.
- Tufan, İ. (2014). *Türkiye'de Yaşlılığın Yapısal Değişimi*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Total, O. (2015). *Yaşlılık ve Evrensel Tasarım*. Yaşlı Dostu Kentler Sempozyumu, 26-27 Kasım 2015. Bursa, 237-24.
- Türkiye İstatistik Kurumu. [TÜİK]. (2018). Nüfus Projeksiyonları, 2018-2080. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Nufus-Projeksiyonlari-2018-2080-30567> (Erişim Tarihi: 10.10.2022).
- Türkiye İstatistik Kurumu. [TÜİK]. (2021). İstatistiklerle Yaşlılar, 2021. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yasli-2021-45636#:~:text=Ya%C5%9F%C4%B1%20n%C3%BCfusu%20olarak%20kabul%20edilen,245%20bin%20124%20ki%C5%9Fi%20oldu.> (Erişim Tarihi: 04.10.2022).
- Türkiye İstatistik Kurumu. [TÜİK]. (2021a). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2021. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=45500> (Erişim Tarihi: 10.10.2022).

- Türkiye İstatistik Kurumu. [TÜİK]. (2021b). İstatistiklerle Yaşlılar, 2021. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yaslilar-2021-45636#:~:text=En%20az%20bir%20ya%C5%9F1%C4%B1%20fert%20bulunan%206%20milyon%20112%20bin,ini%20ise%20ya%C5%9F1%C4%B1%20erkekler%20olu%C5%9Fturdu.> (Erişim Tarihi: 14.10.2022).
- Ulrich, R. S. (1983). *Aesthetic and Affective Response to Natural Environment*. Behavior and Natural Environment, I. Altman et al. (eds), New York: Plenum Press.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. [UNESCO]. (2014). “Urban Policies and the Right to the City: Discussion Paper”, <http://www.hic-mena.org/documents/UN%20Habitat%20discussion.pdf>, (Erişim Tarihi: 12.09.2022).
- Uzuner, Y. (1997). *Niteliksel Araştırma Yöntemlerinin Özellikleri*. IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Varışlı, B. ve Gültekin, T. (2020). Yaşlı Ayrımcılığının Pandemi Hali: COVID-19 Sürecinde Kuşaklararası Etkileşimin Dönüşümü. *Turkish Studies*, 15(4), 1227-1237.
- World Health Organization [WHO]. Ageing and Health. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health> (Erişim Tarihi: 14 Ekim 2022).
- Worldometer (2022). Life Expectancy of The World Population. <https://www.worldometers.info/demographics/life-expectancy/> (Erişim Tarihi: 28.09.2022).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.